

(3) การปลูกมันแกว เตรียมดินโดยการไถดินจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 เป็นการไถตะ ครั้งที่ 2 เป็นการไถแปร ครั้งที่ 3 เป็นการไถแปรเพื่อเก็บหญ้าและทำให้ดินมีความร่วนซุย

(4) ควรนำปุ๋ยคอกมาผสมดินในแปลงที่เตรียมไว้ แล้วทำการยกร่องโดยมีระยะห่างระหว่างร่องในช่วง 80 - 100 เซนติเมตร ความสูงของร่องประมาณ 30 เซนติเมตร และขุดหลุมปลูกลึก 4 - 5 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างแถว 15 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้น 10 - 20 เซนติเมตรหรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(5) นำเมล็ดพันธุ์มันแกวพันธุ์เบา หยอดลงในหลุมๆละ 2 - 3 เมล็ด

การให้น้ำ

กรณีปลูกในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ไม่จำเป็นต้องมีการให้น้ำเนื่องจากได้รับน้ำฝนตามธรรมชาติ กรณีปลูกในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม ต้องให้น้ำทันทีโดยจะให้น้ำจนชุ่มในครั้งแรกหรือตามความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ

การดูแลรักษา

(1) การตัดยอดและดอก เมื่อต้นมันแกวอายุ 2 - 3 เดือน ต้องทำการตัดยอดและดอกทิ้งเพื่อไม่ให้ใบและดอกเจริญเติบโต ป้องกันหัวมันแกวเล็ก การตัดยอดจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ

(2) การกำจัดวัชพืช ในรอบการผลิตต้องมีการกำจัดวัชพืช 2 - 3 ครั้ง หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(3) การใส่ปุ๋ย มีข้อเสนอแนะโดยให้ดำเนินการ 2 ครั้ง ซึ่งครั้งแรกใส่ปุ๋ยในช่วงเตรียมดิน ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยควบคู่กับการกำจัดวัชพืชในช่วงต้นมันแกวเจริญเติบโต 2 - 3 เดือน หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การเก็บเกี่ยว

(1) มันแกวในรอบการผลิตจะมีช่วงระยะเวลาการปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวใช้เวลา 90 - 120 วัน

(2) การเก็บเกี่ยวจะใช้คราดตีใบให้หลุดออกจากต้นเพื่อให้ง่ายต่อการขุดหัวมันแกว แล้วใช้เสียมขุดหัวขึ้นมา หรือวิธีการอื่นตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

(3) เมื่อเก็บเกี่ยวมันแกวแล้ว ควรนำไปส่งยังร้านค้า หรือผู้รับซื้อทันที

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “มันแกวบรโบ” หรือ “Mankaeo Borabue” หรือ “Borabue Yam Bean”

(2) ให้ระบุชื่อ ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ ที่ติดต่อได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศอำเภอบรโบตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 16 องศา 2 ลิปดา 30 ฟลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 103 องศา 6 ลิปดา 54 ฟลิปดาตะวันออก และอำเภอคุตริงตั้งอยู่ละติจูดที่ 16 องศา 1 ลิปดา 47 ฟลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 102 องศา 57 ลิปดา 2 ฟลิปดาตะวันออก ตามลำดับ ซึ่งอยู่ตอนกลางของจังหวัดมหาสารคาม

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสลับกับเนินดิน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนตื้นและที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 130 – 230 เมตร มีลำห้วยหลายแห่งขนาดใหญ่และเล็ก ลำห้วยที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำเสียว ลำห้วยเชียงคำ นอกจากนี้ยังมีลำห้วยขนาดเล็กที่ชาวบ้านได้สร้างฝายน้ำล้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง และทำการเกษตร ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ค่อนข้างเป็นทรายหรือดินร่วนปนทราย มีความร่วนซุยเมื่อเปียกน้ำ บางแห่งยังพบดินที่มีลูกรังหรือกรวดปะปนอยู่ ดินเป็นดินต้นไม้อุ่มน้ำ มีความเค็มเนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ แร่เกลือหิน ปฏิกิริยาดินมีความเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่าง

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง มีสภาพอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน อุณหภูมิ ต่ำสุดเฉลี่ย 22.0 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.8 องศาเซลเซียส โดยได้รับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุม ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุม ตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ประมาณ กลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไปสลับกับอากาศแห้ง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ต่อปีต่ำกว่าหลายจังหวัดในภาคอีสาน

ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ดังที่กล่าวข้างต้น จึงเหมาะสมต่อการปลูกพืชหมุนเวียน คือ มันแกว เนื่องจาก ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการสะสมของเกลือในชั้นดิน ซึ่งเหมาะกับมันแกวที่เป็นพืชที่ไม่ชอบดินชั้นแฉะ มีน้ำขัง ดินเหนียวจัด หน้าแน่น แต่จะเจริญเติบโตได้ดีในดินเหนียวปนทราย ดินร่วนปนทราย ดินทราย และดินที่ แห้งแล้ง ซึ่งเป็นลักษณะภูมิศาสตร์ของอำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง ทำให้เมื่อปลูกมันแกวจึงได้ผลผลิตที่แตกต่าง จากแหล่งอื่น ทั้งลักษณะหัว ความกรอบและความละเอียดของเนื้อมันแกว จึงสร้างชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวที่แตกต่างจากแหล่งอื่น

ประวัติความเป็นมา

อำเภอบรบือ แต่เดิมชื่ออำเภอประจิมสารคาม ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2443 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2457 หม่อมเจ้าพนมทศ นวรัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามใน ขณะนั้น ได้ไปตรวจราชการในพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งตำบลบรบือในปัจจุบัน พบว่ามีทรัพยากรธรรมชาติ คือ บ่อเกลือ สีนเฮอร์ จึงประทานนามว่า "บ่อระบือ" ซึ่งต่อมาได้เรียกขานกันว่า "บรบือ" จนถึงปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะอำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง มีสภาพดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์มากนักประชาชนส่วนใหญ่จึงทำอาชีพ การเกษตรแบบหมุนเวียน และค้นหาพืชที่จะนำมาปลูกหมุนเวียนในแต่ละฤดูกาลให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และสภาพดิน ด้วยสภาพดินที่เป็นดินทรายปนกรวด เกษตรกรจึงได้นำพืชที่มีลักษณะคลุมดินมาปลูก มันแกว จึง เป็นพืชหมุนเวียนที่ถูกนำมาปลูกในพื้นที่อำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง ทั้งนี้ไม่สามารถระบุได้ว่าครั้งแรกที่มีการ ปลูกมันแกวมหาสารคามนั้น เริ่มปลูกครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไหร่ รู้แค่เพียงคำบอกเล่าว่า มันแกวมักมีการปลูกสืบทอดกัน มาจากรุ่นปู่ย่าตายาย สืบทอดจนถึงรุ่นพ่อแม่ ชาวอำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง จึงรู้จักและคุ้นเคยกับการปลูก มันแกวมานับตั้งแต่เกิด ในสมัยก่อนมันแกวมักปลูกตามบริเวณรอบบ้านเพื่อการบริโภคหัวในครัวเรือน

ทำบุญหรือแจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน ปัจจุบันมีการพัฒนาการปลูกในเชิงพาณิชย์มากขึ้นทำให้มีพื้นที่การปลูกมันแกว กว้างขวางมากขึ้นในพื้นที่อำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง โดยเป็นพื้นที่ปลูกมันแกวมากที่สุดในประเทศไทย และได้ นำมันแกวมาแปรรูปเป็นเมนูอาหารที่สามารถบริโภคได้อย่างหลากหลาย เช่น กะหรี่ปั๊บน้ำมันแกว พายมันแกว โมจิ ใส่มันแกว และทับทิมกรอบ เป็นต้น นอกจากการแปรรูปเพื่อการบริโภคแล้วสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้ ศึกษาวิจัยและนำสารสกัดจากมันแกวไปใช้ในการผลิตเวชสำอางค์ คือ เซรั่มมันแกวและสบู่มันแกว ที่มีคุณสมบัติ ช่วยให้ผิวขาวกระจ่างใส เนียนนุ่ม เป็นธรรมชาติ และนำไปแปรรูปเป็นน้ำมันแกวสำหรับดื่มเพื่อสุขภาพอีกด้วย ใน ทุกๆปีจะได้มีการจัดงานเทศกาล มันแกวบรบือในช่วงงานฤดูหนาวและงานปีใหม่ของอำเภอบรบือ โดยการจัดงาน ดังกล่าวมีมากกว่า 50 ปี ทำให้มันแกวบรบือเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป เป็นของฝากติดไม้ติดมือสำหรับนักท่องเที่ยว และ ยังปรากฏในคำขวัญของอำเภอบรบือว่า “มันแกวมากเหลือ เกลือไต่ดินมากมี ผ้าไหมดีมากค่า งามสง่าสวน หนองบ่อ ศักดิ์สิทธิ์พ้อจุมคำ”

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต มันแกวบรบือ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอบรบือและอำเภอกุดรัง ของจังหวัด มหาสารคาม รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) มันแกวบรบือ ต้องปลูกและผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด ตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และ ผู้ประกอบการค้า มันแกวบรบือ รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

(1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มันแกวบรบือ

(2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับ สมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มันแกวบรบือ และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการ ผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ มันแกวบริบือ

ขอบเขตพื้นที่การปลูกและผลิต มันแกวบริบือ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอบริบือและอำเภอกุดรัง
ของจังหวัดมหาสารคาม